

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

TIDEVARVET

Nr 6 — 28 DECEMBER

ÅRG. 1 — 1923

REDAKTÖR O. UTGIVARE:
Ellen Hagen

I REDAKTIONEN:
Elin Wägner

FASTA MEDARBETARE:
Eva Andén
Emilia Fogelklou
Kerstin Hesselgren
Klara Johanson
Ada Nilsson
Frida Stéenhoff
Elisabeth Tamm

*Svenskarna vakna icke på denna sidan domedag,
och om de vakna, så är det som om de ännu sove,*

THOMAS THORILD.
1787

DETTA NUMMER
INNEHÅLLER:
ANMÄRKNINGAR
av K. J.
POLITIKENS NEMESIS DI-
VINA
av Jenny Richter Velandér.
DET RÄTTA BARNASKAPET
av Eva Andén.
MÄNNISKAN OCH PENNINGEN
av Elin Wägner.
SVENSKT KONSTHANT-
VERK I LONDON.
EN KOPP TE.
LITTERATUR
m. m.

Gott Nytt År

Valåret 1924.

Gott Nytt År

önsfas
**Tidevarvets läsare
och prenumeranter.**

önsfas
**Tidevarvets läsare
och prenumeranter.**

Tidevarvet.

Tidevarvet.

I stället för att uttömma sina krafter på en löfresrik prenumerationsanmälan, har Tidevarvets ledning försökt att genom de första numren i handling visa vad tidningen syftar till och vad den har att bjuda sina prenumeranter.

Till dem, som till äventyrs funnit, att tidningen fyller en lucka och haft något av värde att ge och som därför önska den framgång och långt liv, vädja vi nu att förhjälpa Tidevarvet därtill genom att arbeta för dess spridning. Den kan fylla sitt värv endast om dess röst når ut i vida kretsar och drar in fler och fler läsare inom sin intressesfär.

Men det är ej lätt för en nykomling att skapa sig en plats bland publikationer, som tävla om allmänhetens gunst. Tidevarvet skulle icke ha vågat försöket, om den icke litat på, att medlemmarna av Frisinnade kvinnors Riksförbund skola känna tidningens sak som sin och bli dess gynnare och vägrödjare vid starten. Denna tillit har ej heller svikits.

Ett led i arbetet är att sprida

Tidevarvet.

"Svenska män och kvinnor, valda ombud för Sveriges folk" samlas åter inom kort för att rådslå om landets ve och väl. Det är många viktiga och brännande frågor, som vid denna riksdag vänta sitt avgörande. Det hela blir också ett förspel till sommarens valkamp. Ett valår är det alldeles särskilt nödvändigt att vid behandlingen av frågorna ta hänsyn till valmännen, deras åsikter och önskningsar — för partiets skull. De olika partierna ska mäta sina krafter med varandra i en kommande valstrid, och det gäller att under riksdagen skaffa ära och vapen till denna strid. Det är en allvarlig sak.

För det f. d. frisinnade partiet, numera Frisinnade Folkpartiet och Sveriges Liberala Parti är situationen ännu vanskligare än för något av de andra partierna, tack vare 27:de maj-beslutet och den därav följande sprängningen. Man frågar sig, hur det f. d. Liberala samlingspartiet kommer att konstituera sig under riksdagen. Kanske i tre grupper, en för vardera av de båda organisationerna och en för vildarna. Men detta skulle leda till det för riksdagsmännen och andra mindre tilltalande förhållandet, att medlemmarna av det f. d. Liberala samlingspartiet ingenting betyda. I så fall är det åtminstone för landets skull gott att veta, att vare sig där sitter en höger- eller socialdemokratisk regering vid styret, för den en frisinnad eller liberal politik, ty ej lär det bli möjligt för representanterna för den frisinnade eller liberala åskådningen att göra det själva. Eller kanske skall det f. d. Liberala samlingspartiet bita ihop tänderna och för den goda

sakens skull än ett år hålla tillsammans för att sedan ta skadan igen under valrörelsen. Det är endast det, om inte valmännen då kunde fråga sig, vad det egentligen skulle tjäna till med hela sprängningen, om den redan vid första påfrestning visar sig ohållbar och vid lämpliga tillfällen måste ignoreras. Ja, det är verkligen med ganska stor spänning vi utomstående, frisinnade eller liberala, emotse, hur våra representanter i riksdagen komma att knäcka den svårösta gåtan.

Det har då och då försports, att den allmänna meningen ute i landet inte så enstämigt gillade sprängningen av Frisinnade Landsföreningen och inte heller obetingat var hågad att utan vidare inränga sig i något av de nybildade partierna. Därför kanske för många det inte blir så lätt att träffa sitt avgörande. Men avgörandet måste ske inför det stundande riksdagsmannavalet. Vill man tillhöra ett frisinnat parti bestående av förbudsvänner, som efter Ragnarök ej vidare tala om förbudet, eller vill man tillhöra ett liberalt parti bestående av både förbudsvänner och icke förbudsvänner, som ivra för folknykterhet. Det är svårt att få någon vägledning. Det gäller att rannsaka sitt samvete, var man hör hemma — eller om man är hemlös. Man har emellertid lärt sig, om man något hört talas om politik, att inte uttrycka sig på det sättet. Istället måste man räkna med verkligheten, sådan den är och möjligheten att ernå ett resultat. Man vill naturligtvis göra en insats. Och skulle man till på köpet vara kandidat eller till äventyrs kunna bli det, måste man

se sig noga för, vilken ståndpunkt man intar, vilka åsikter man har. — Det är nödvändigt att kompromissa. Riskerar man att bli ställd utanför, är man ju urståndsatt att verka för den riktning man föredrager. — Det tål bara att tänka på, om man över huvud taget kan för talan för en övertygelse, man inte längre har, eftersom man övergivit den.

Ett valår är också av utomordentlig betydelse för kvinnorna. De ha nämligen en egenskap, som efter den allmänna rösträttens genomförande är av allra största vikt vid dylika tillfällen, det är deras mångfald. Nu återstår det endast för kvinnorna att utnyttja och använda sig av denna egenskap. Ett valår ha kvinnorna större möjligheter än annars att få sina önskemål tillgodosedda. Man måste ta hänsyn till deras krav, ty de ha makt bakom ordet. Mätte våra kvinnliga representanter i riksdagen ihågkomma detta, när de ska föra vår talan. Och mätte kvinnorna vid det stundande riksdagsmannavalet förstå att bruka sin makt.

"Vad kan man vänta av de frisinnade kvinnorna", har det frågats. De andra partiernas kvinnor ha gjort så mycket, men de frisinnade kvinnorna ha ingenting gjort, menar man. Ty det man inte vill veta, hör man ej på. Och de frisinnade kvinnorna ha sagt: sammanhållning kring den frisinnade grundåskådningen. Vad kan man vänta av de frisinnade kvinnorna vid andrakammarvalet? Tänk om de skulle svara: Låt oss ej glömma den frisinnade grundåskådningen för vårt intresse för 1924 års riksdagsmannaval.

I det vi tacka för visat förtroende tillägga vi: fortfar att hjälpa oss och tag nu vid årsskiftet ett energiskt tag för att göra Tidevarvet känt och spritt över landet! Det är ingen omöjlig uppgift. Riksförbundets medlemmar ha fått och löst lika svåra förut. En av tidningens huvuduppgifter är att vara Riksförbundet en hjälp. Det kan den bli endast om den i sin tur får hjälp av Riksförbundets medlemmar.

Just nu ha vi fått en kraftig uppmuntran i arbetet, då vi sett liberalismens uppgång och kvinnornas framgång vid de engelska valen. Det lär oss att det inte är hopplöst att arbeta. Liberalismen har livskraft alltjämt. Kvinnorna ha lyckat befästa och förstärka sitt politiska inflytande just i samband med liberalismens frammarsch i England. Vi ta detta som ett gott omen för det kommande året.

Genom förtroendefullt och energiskt samarbete av alla krafter och anlåtande av alla våra resurser av energi, skola även vi kunna driva vår sak framåt.

Tidevarvet.

TIDEVARVET

Utkommer varje helgfri lördag.
Slussplan 9, 3 tr., Stockholm.

REDAKTION:

Redaktör Ellen Hagen
Mottagningstid kl. 1—3 e. m.
Telefon Norr 282 42.
Elin Wägner, Lund. Tel. 26 03.

EXPEDITION:

Telefon Norr 282 43.
Kontorstid kl. 10—12 f. m., 1—4 e. m.

PRENUMERATIONSPRIS:

För helår kr. 5:50, halvår kr. 3:—,
kvartal kr. 1:50, månad kr. 0:50.
Lösnummer 15 öre.

ANNONSPRIS:

per millimeter
Textsida eller särskilt be-
gård plats 22 öre
Efter text 20 »

Linköln Bloms Boktryckeri A.-B.
Tryckt hos Tryckeri A.-B. Fylgia
STOCKHOLM 1923.

Mathilda Staël von Holstein

Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.
Malmorgsgatan 3, Stockholm.
Telefon 244 88, Norr 244 19.
Familjerätt. Hyresärenden. Testamenten.
Bouppteckningar. Förfrågningar från lands-
orten besvaras omgående.

Advokat Eva Andén

Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.
Lilla Vattugatan 14, Stockholm.
Tel. 75 76, 75 92, Norr 163 36.
Juridiska uppdrag av alla slag
Även skriftliga förfrågningar.

Vänner av boken
samlas alltid för INKÖP

A.-B. BIBLIOTEKS- OCH BOKHANDELN.

Välsorterad pappershandel.
Kunglig Hovleverantör.
12 BIBLIOTEKSGÅR A 12
Telefoner 25 28, Norr 47 69.

TIDEVARVET

för 1924.

Kostar endast
Kr. 5:50.

Presentkort

Sänd en postanvisning å
beloppet jämte adress till
Tidevarvets exp., Stock-
holm 2, eller prenumerera
å närmaste postkontor.

Bliv Medlem

i

Frisinnade Kvinnors

Riksförbund

Politikens
Nemesis Divina.

Det logiska förhållandet mellan handlingen och handlingens framtida verkningar personifierades av de gamle i det över följdriktigheten i händelsernas kedja vakande gudomsväsendet Nemesis divina.

Ett av historiens oräkneliga exempel till åskådliggörande av dessa verkningar och återverkningar är — dramat i Ruhrdistriktet. Orsak och verkan ligga märk värdigt tydliga i förhållande till varandra.

Tysklands brott intill 1918 var icke bara att det började kriget, icke heller dess inhumana krigföring. Det pressades av dunkla makter till att kasta bomber i världens ammunitionsfabriker och dessa makter — låt oss kalla dem storfinsansen — har att möta Nemesis för detta brott. Och hur skulle en krigföring kunna vara human? Nej vad Tyskland har att sona är att det med kallt blod och under mycken självförhävelse utbildat en infernalisk krigsrätt, som är ett hån mot allt vad etik och särskilt all evangelisk etik heter. Denna rättslära har sugit till sig sina principer ur Talmuds och Gamla testamentets mest brutala dogmer och därmed, ehuru det är ett ariskt folk och hör inom sina gränser evangelisk förkunnelse, berusat sig, tills det tillämpat på sig den judiska, starkt materialistiska messiasförkunnelsen och sett sig som härskare över och ledare av de "lägre folken". Dess förkunnare — en von Tirpitz, en Claus Wagner, en Hindenburg, en Ludendorff — räknas ännu till dess stora söner. Bland deras lärjungeskaror står främst den kejsarliga familjen, vars överhuvud blev så livligt påverkad, att han åtog sig en dylik messiasroll, men hela det tyska folket sällade sig till dem, och när dagen var kommen, då kejsaren liksom en kung David skulle med hjälp av Tysklands gud trampa alla sina fiender under sina fötter, då var det bundet i gammaltestamentliga föreställningar och tålde det förvirrade talet om Tysklands heliga mission att föra Gudsglaven över de folk, som genom stämplingar mot Tyskland försyndat sig mot Gud.

Utanför Tysklands gränser funnos kretsar, som inhämtat allt sitt vetande från Tyskland och byggt upp hela sin livsåskådning och världsuppfattning efter tyska mönster, och även dessa kretsar infekterades av det tyska storhetsvansinnet. En sådan skändlighet som Tysklands behandling av Belgien beundrades som snillrik och lysande militärisk statskonst. Vi minnas emellertid fakta, hurdana våra känslor än voro gentemot de båda parterna. Vi minnas dessa järnhårda påtryckningar på belgiska och nordfranska arbetare, soldater och officerare, ämbetsmän av alla slag, hårdheten mot kvinnor och barn, omhändertagandet av skolor o. a. institutioner, försöket att ge flamländskan språklig hegemoni för att därmed splittra motståndet, beslagtagandet av penningar eller annan egendom och slutligen hela landet, vreden över att förvaltningen förlades till Frankrike och att kapitalet emigrerade, grymheten mot dem som handlade enligt fransk och belgisk lag och inspirerades av sin patriotism till att

vägra bli patrioter på fiendens sätt.

Tyskland hade varit en ivrig lärjunge vid de judiska mästarnas fötter och tillämpade energiskt och med modern teknik reglerna ur Talmud och Gamla testamentet om hur man skall göra med det folk man vill kväva, lägga sig det till en fotapall. Tyskland gav ett fruktansvärt föredöme. Många av dess metoder äro urgamla, ha plågat folken i alla tider, äro dömda, fördömda och förbannade av alla som vilja erkänna sin nästas rätt att ha sin egen tro, sitt land, sitt folk, sin familj, sina ideal och sitt framtidshopp. — Det ohyggliga är att tyskarna och deras vänner berömde sig av sådana metoder i stället för att blygas över dem.

Nu skriver Klios griffel andra akten av dramat, och Nemesis är makternas inpiskare.

Den tyske lärofadern var hänsynslöst skicklig i bevisföringen och i genomförandet av sin lära, och hans lärjungar voro alltför läraktiga.

Med en precision, som om Nemesis divina tagit en tysk professor till mönster för grundlighet och minnesgodhet för detaljer, låter hon nu fransmän och belgier i Ruhrdistriktet, alltså i ett gränsland mellan preussiskt och västlänkskt, tillämpa just de metoder, som de under en bitter studietid varit i tillfälle att inlära.

Nu erfara tyska arbetare, soldater, officerare, ämbetsmän, industrichefer och räntetägar vad det är att betraktas som ett folk av lägre ras, nu övergår dem detsamma som Tyskland lät gå ut över motsvarande kategorier i Belgien och norra Frankrike. Tyskarna, som vredgades över att fiendens kapital emigrerade, bjuda nu upp all sin förmåga att få sina kapital ut över gränsen och i främmande land placerade i säkra valutor, oaktliga för beskattning i det älskade fosterlandet. Tyskarna som så kraftigt refuserade fransk-belgisk patriotism, få nu tysk patriotism lika kraftigt refuserad.

Vad skall ske om Tyskland icke vill och kan sona sin skuld?

Då blir kanske Ryssland dess öde.

Men under alla förhållanden är det nu Frankrikes tur, ty det har övertagit den gammaltestamentliga hämnarens roll.

Frankrike berusades av världens sympatier och av sin roll av hämnare och märkte icke att det vida överskred den gräns, som rättvisa och klokhet satte.

Dess politik försvaras i lysande tal, men ingen retorik i världen kan dölja dess avsaknad av högre vyer, god vilja och intelligenta metoder. Ingen advokatyr kan frita Frankrike från anklagelsen att ge utrymme åt de makabra krafterna i Tyskland, förvirra och bryta ned dess bästa folk, förvärpa Europas nöd och fördröja dess tillfrisknande.

Männe i fredskrisens dimmor och dis dunkla makter sträcka sig efter Nemesis blodiga glaven? Finns ingen makt att sätta mot hatets och våldets?

Jenny Richter Velander.

(Nya Vägar.)

På andra sidan
"Negerstaten".

Först två citat:

"Jaget står på andra sidan om manlighet och kvinnlighet. Ju lägre kvinnans människovärde står i kurs, desto mera fränkännes henne ett jag, desto mera behandlas hon som ett ting som äges. Vem har ej hört "flikor" omnämnas, som man talar om cigarrer och biografbesök. Och något av denna syn på henne finner man även hos de allra bästa män och ynglingar.

Det är ofta denna syn på kvinnan, som kommer fram i den manliga kritiken av den strävan till självständighet, som innerst ligger bakom alla äkta utslag av kvinnorörelsen (jämför Strindberg och hans kvinnoideal). Det är sant, att denna rörelse kan skada väsensarten hos kvinnan, men när möter den förstående hjälp, och hans lärjungar voro alltför läraktiga.

"Manlighet har alltid ställts i samband med verket, dådet. Sällan har den sammanställts med mannens kärlek till kvinnan. Kvinnlighet däremot har alltid satts i förening med kärlek och moderskap. Men sysslade kvinnan med verk och dåd, bleve hon okvinnlig.

Man har talat — ofta i söta, för kvinnan i grund och botten allt annat än smickrande ordalag — om den jungfruliga renheten. I renhet såg man framför allt en kvinnlig egenskap, men, när lärde man oss, att renhet är manlighet?"

Det är ingen Rosa Mayreder, ingen erfaren moder åt män, icke ens en kvinna, som fällt dessa ord. De komma från männens led, eller rättare från en bland dem, en som genom döden beseglat sina ord och aldrig skall åldras och förneka dem. Man kan finna igen dem i ett litet tunt häfte bland julböckerna med titeln "Strödda blad ur Bertil Ekman's efterlämnade papper." (P. A. Norstedt & Söner). När Bertil Ekman, 26-årig, mötte "broder död", vid en fjällbestigning i Norge sommaren 1920, var han en, som både vänner och motståndare i den Uppsalakretsens, som de sista åren varit hans värld, väntade något av. Han bar förvisso på en "ny konception till en livsåskådning", sade en av hans motsägare. För den som ofta och på olika utvecklingsstadier hört honom hävda *människo-kallet*, ovanom yrken och klasser och kön, ligger det ett djupt vemod i tillfredsställelsen att ändå någon aning om vem han var skall tränga ut till en vidare krets. Ty det är ju ändå endast brustna spillror från ett tidigt stadium av i en förvisso egenartad livsinsikt, som glimta till i dessa blad.

Det krav, som skyntar i citaten härovan — kravet på en personlighetsrörelse inom *männens* värld, analog med kvinnorörelsen — hörde jag honom mer än en gång framställa med innerlighet och skärpa med överraskning över att i regel bli så föga förstådd på den punkten. Eljest var det *dödens* tema, som under flera år och med olika inriktning utgjorde grundmotivet i hans inre arbete. Han visste något där. Men han ålade sig åter och åter att från nya synpunkter frågopröva den uppenbarelse, som gripit hans väsen, för att hårda och stärka

Litteratur.

Teresia Eurén: Lucia. Roman. Ahlén & Åkerhunds förlag.

Birgitta-dikternas skaldinna har de senare åren givit oss en rad av utmärkta översättningar av klassiska verk på skilda språk. Nu kom till jul, nej till Lucia, en bok med detta namn, ett namn som för med sig en fängslande mystisk stämning av ljusdunkel, en brytning mellan eld och mörker, värme och köld, som för nordbon hänger samman med barndomsminnen från långa vintrar.

Och en riktig roman är det, som börjar Lucia-natten i ett gammalt hergårdsskåp, där en hushållerska av den rätta uråldriga husmamsellstypen, går omkring och pysslar med den pyntade kaffebrickan. Ett ensamt talgljus glimmar i kopparkärlens långa rader på hylorna och doften av det hackade enriset stiger upp från golvet. Medan kaffet kokar i spisel, lägger hon vid det fladdrande skenet en kortlekens "stjärna" för den älskade husbondefamiljens kommande öden. Och det korten varsla om, medan det tunga decembermörkret ruvar därutanför, om långa resor, om skilsmässa och återförening, sorg och glädje, tårar och löjen, de öden patron Holly, hans maka och barn gå till mötes, följer läsaren med spännt intresse. Ett fint och intelligent livsstudium ligger bakom författarinns mjuka och varma skildringskonst.

Romanen slutar vackert om kärlek — icke passion, — den klar-synta, vinnande, verksamma kärlek, "som tror på livet och vill främja det — överallt. Kärleken, människornas vän, — Lucia, ljusspridarskan".

Ur »Invalidens» diktning.

Jag går och längtar efter brev
tills gången blir båd' halt och skev,
och kjolen, som förut är snäv, —
blir sliten i sin väv.

Men hoppet viskar: tro och lev,
och fastna ej på tvivlets rev,
visst får du och av lyckans slev
din önskan i ett brev.

Men hoppet ofta är en räv,
jag yrkar mot den skälmen jäv,
och vänder nu från den min stäv.
Jag får väl aldrig brev. —

Då viskar, som av sus i säv:
var god och inte dig förhäv. —
Då tog jag pennan själv och skrev,
men, — aldrig fick jag brev. —
Eline — nes.

dess verklighet och befria den från allt slagg.

Den lilla dikten "Trots allt" är som ett eko av den visshetsrefräng, som jublande tonar fram i intervallerna till det omutliga frågandets samvetsarbete: Vissheten.

— — bär min mandom genom smärta
efter smärta
högt över livets trädgräs
till inåtvänd och gåtfull evig lyckas.

Men denna inåtvändhet var ej en stillasittande grubblares. Det är betecknande, att han som mål för studieåren icke satte ett intellektuellt yrke. Hans plan var att vintertiden ge sig ut på skogsarbete för att dess mera ostörd kunna ägna sig åt det kall han visste sig bära på, skaldens, profetens — hur man nu vill kalla det! —

Jag vet ej i vilken mån han kan sägas vara ett utslag av sin generations andliga innehåll. Möjligen står han som ett undantag. Men i varje fall äro dessa fragment som värtecken mitt i vintern!
E. F.

Det rätta barnskapet.

Av advokat Eva Andén.

Den hedervärde bonderepresentanten Petter Jönsson i Träslända fällde en gång i ett utskott de ryktbara orden "Inför vår Herre äro vi alla smålänningar." Det var, då han vågat det påståendet, "att ingenting kan sijas på svenska, som inte kan översättas på latin", och utskottskollegan rådmann Winge ställt honom med frågan: "Kan Petter Jönsson säga mig hur 'sulle' skall översättas på latin." Petter blev som nämnt inte svarslös utan röt: "Inte sa rådmann Winge föra nået spettakel mä mek och mett modersmål. Vi ä alla smålänningar inför vår harre." På yttersta domens dag. När man kommit så långt.

Men dessförinnan vid de jordiska underinstanserna, särskilt de svenska och enligt Sveriges Rikes lag! Där äro vi inte bara smålänningar gunås utan minst lika många nationer som i Uppsala, östgötar gu ske lov och västgötar gu hjälp och hela skalan igenom. Det är inte så enkelt, att man bara är rätt och slätt en svensk barnunge, när man föds här i Sverige av svenska föräldrar. Det är mycket krångligare än så och det är säkert ett förbiseende, att inte barn kunna välja sina föräldrar och redan på förhand ordna det för sig, innan de göra sitt inträde i det nuvarande samhället, sådana dess barnlagar äro funtade. Visserligen är det stora lotteriet av den beskaffenheten, att de flesta lotter utfalla med vinst; det är ju ännu så att de flesta barn födas inom äktenskapet med föräldraskapet något så när solidariskt ordnat och sambandet med släkten å båda sidor klart för eventuellt arv och andra förmåner. Men det finns också många nitlotter; här i Stockholm lär det vara ungefär en tredjedel, som är utan vinstchanser från födelsen eller med mycket små utsikter i den nitdragning, där man kan vinna adoption, legitimering eller egenskapen av trolovningsbarn och andra efterföljande större eller mindre fördelar.

Vad bjuder då inträdet i denna världen på för möjligheter beträffande föräldraskap, samband med släkt m. m. dylikt? Är man född före 1918 hade man möjlighet att sorteras på äkta eller oäkta föräldrar och ibland inte på några föräldrar alls, då ens mamma beagnat sig av den då givna möjligheten att vara okänd. Och även om ens mamma inte lämnade en i sticket på det viset, så hände det mycket ofta, att man fick nöja sig med henne, då ens pappa av någon anledning inte framträdde, vare sig han var "okänd" från början eller svor sig fri eller reste till Amerika.

Hade föräldrarna skaffat sig klara papper på att de voro gifta, d. v. s. antingen vigda eller föräknade i s. k. borgerligt äktenskap, fick man förmånen av äkta börd och likaså om formen ej var riktigt klar men trolovning eller äktenskapslöfte förelåg och föräldrarna därefter börjat praktisera äktenskapet, som kallades ofullkommat.

De älderdomliga lagbuden härom förtjäna att upprepas såsom en bakgrund för den senare utvecklingen. Gamla giftermålsbalken kap. 3 säger: Hävdar man sin fästekvinna; då är det ett äktenskap som skall fullkomnas med

vigsel, evad trolovningen är med, eller utan villkor, ändå att samma villkor ej fullgjorda äro. Undandraget han sig vigsel, och framhårdar i denna sin motvilja; vade hon då förklarad för hans äkta hustru, och njute full giftorätt i bo hans, som i 10 kap. i denna balk sägs. Gör hon det, vare lag samma. § 10 fortsätter: "Hävdar man kvinna under äktenskaps löfte; då skall han taga henne till äkta, om hon det påstår, och hennes fader och moder därtill samtycka. Är han motvillig; vare lag som förr sagt är. Nekar han till löftet; döme då rätten därom. Varder löftet för fast förklarad, eller har han låtit intaga henne i kyrkan, såsom sin fästekvinna; have sedan ej makt det löfte ändra, ändå att hon sin rätt till äktenskapet eftergiva vill."

Barnen i dylika förbindelser voro äkta. "Avlar man barn med sin fästekvinna, eller under äktenskaps löfte, eller i lönskaläge, därå sedan fästning, eller äktenskap följer; de barn äro äkta barn, och kvinnan njuter laggift hustrus rätt" är en annan paragraf i gamla 1734 års lag.

I ärvdabalken fanns bestämmelser om att dessa barn hade arvsrätt efter både fäderne- och moderne släkt och naturligtvis efter föräldrarna samt om att vissa barn, som inte hade riktigt klara papper eller rättare vilkas föräldrar inte hade riktigt rent mjöl i påsen, även kunde ha denna rätt till arv, denna släktgemenskap. Detta gällde barn, avlade i våldtäkt och barn i tvegfestesäktenskap och dito trolovning, då endera av kontrahenterna respektive fästekvinnan var i god tro samt barn i sådan förbindelse, där mannen lovat kvinnan äktenskap men endera dör förrän vigsel ägt rum. Kunde man ej sortera in under någon av ovanstående bestämmelser, var man inte äkta utan följaktligen oäkta. "Avlar man barn i lönskaläge utan äktenskapsloven, eller i hordom, eller i förbudna leder; de barn må ej annat arv taga, än efter egna barn och bröst-arvingar, dock njuten de av fader och moder nödortföda och uppfostran, till dess de sig själva nära kunna", och "dör det barn, som i hordom eller lönskaläge fött är, och lämnar egendom efter sig; gånge därmed som om annat arv". Det vill säga far och mor och fäderne släkt och moderne släkt ärvde efter barnet, fastän barnet icke hade någon arvsrätt efter dem. Alltid en viss släktgemenskap! Lagens skydd för det riktiga äktenskapet visar sig riktigt i det sist citerade stadgandet. Barn, avlade i hordom, d. v. s. genom endera av föräldrarnas äktenskapsbrott, kunde icke som andra oäkta bli legitimerade genom ett senare äktenskap mellan föräldrarna. De voro oäkta och utan arvsrätt, fastän de hade med varandra gifta föräldrar, ändå till 1916, då även den ändringen vidtogs, att barn, vilkas föräldrar efter dess avelse ingått förlovning, blev äkta barn. Samma år upphävdes de gamla bestämmelserna om ofullkomna äktenskap. Lagen räknade därefter endast med vigselfästa äktenskapliga förbindelser.

1866 fingo oäkta barn under vissa villkor arvsrätt efter moder och 1905 efter moders släkt.

Några särskilda bestämmelser

om äkta barns rätt på uppfostran och utbildning fanns ej, men man får utgå ifrån, att de hade rätt till sådan efter föräldrarnas villkor. De erhöles faderns namn och börd och stodo under hans förmynderskap, om föräldrarna voro i äktenskap förenade. Var det oäkta barn utom äktenskap eller i ofullkommat äktenskap, hade det i regel även samma rätt men bar oftast moders namn och stod som regel under hennes förmynderskap. Detta gällde även de oäkta barnen.

I det här sammanhanget är även att anteckna ett par genom nya barnlagen och nya äktenskapslagen upphävda bestämmelser, karakteristiska för den uppfattning vi så sakta hålla på att komma ifrån.

Det kapitel i vår strafflag, som handlar om sedlighetsbrott, innehöll före 1919, att ogift man, som övar otukt med ogift kvinna straffes, för lönskaläge, med böter, högst etthundra riksdaler. Sådant straff skulle dock ej ädömas i annat fall, än då mannen efter lagsökning av kvinnan eller hennes målsman, ålades att utgiva underhåll till barn, varmed kvinnan i lägersmålet blivit rädd. Den gifte mannen och kvinnan i sådan situation antogs hemfalla under straff för äktenskapsbrott. Det må anmärkas, att bestämmelsen på lång tid ej tillämpats.

I rättegångsbalken har man ansett nödigt ha ett uttryckligt påpekande, att kvinna, så gift, som ogift, må ej mindre än man vittne bära.

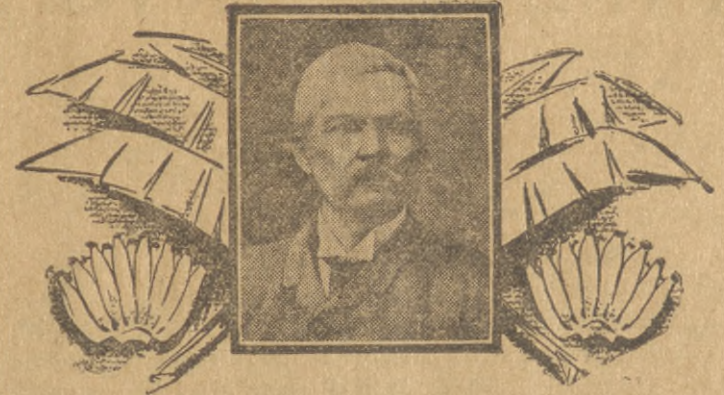
Denna bestämmelse hade till 1919 det tillägget: "och ej må de för lönskaläge, eller enfalt hor vråkas, när de därför pliktat och sedan sitt leverne bättrat".

I dessa äldre bestämmelser om barn och barns rätt — om man skall kunna tala om sådan rätt, när det gäller 1734 års lag även i dess tillämpning i början av detta århundrade — utgår man från familjen bildad genom det lagliga äktenskapet och bestående av mannen, hustrun och barnen med den förstnämnda som grunden, på vilken de övrigas existens i varje fall som familj vilar. Samhället har icke officiellt och i varje fall ej i sin lagstiftande verksamhet tolererat andra förbindelser än de äktenskapliga och som ovan synes t. o. m. belagt med straff s. k. lönskaläge i visst fall och om vittne diskvalificerat den kvinnliga parten. Det egendomliga inträffar, att sedan straffet för kvinnan bortfallit för sådan förseelse, det dock ändå till 1918 kvarstår för mannen — visserligen i en pappersparagraf utan tillämpning. Man jämföre lösdrevlagen och den anda den tillämpas i.

Den uppfattningen var också länge härskande, att man kunde befördra sedligheten och nedbringa siffrorna på de utom äktenskapet födda barnen genom att göra deras och deras mödrars lott så svår som möjligt. Den började trubbas av genom arvslagarna 1866 och 1905 och torde offentligen ha avskrivits genom de nya barnlagarna 1917.

Dessförinnan var det som synes av den ovanstående framställningen en nog så stor risk att komma till världen, helt beroende som man var för sin framtida försörjning och utbildning, arvsrätt, släktgemenskap m. m. dyl. på hur ens mer eller mindre slarviga föräldrar skaffat sig den lagliga etiketten på sin förening.

Bemärkta personligheters ord om Jamaica-bananer.

HENRY M. STANLEY.

Efter en svår magsjukdom

var en lätt välling på mjöl av bananer det enda Henry M. Stanley kunde förtära under sin upptäcktsresa efter Emin Pascha »Genom det mörkaste Afrika». Utan hjälp av bananer hade Stanleys expedition många gånger varit räddningslöst förlorad. En mera närmande och för matsmältningsorganen mera välgörande frukt än bananen bjöd inte naturen ens i denna tropiska miljö.

Nu är den överflyttad till oss, och vi måste i likhet med Stanley erkänna, att Jamaica-bananer är ett sällsynt gott medel att hålla matsmältningsorganen vid god vigör.

(Ser. I: Nr 6.)

Huruvida denna risk blivit mindre genom den nya lagstiftningen skall kanske framgå av en senare artikel i ämnet. Petter Jönsson kanske fortfarande har anledning att ryta åt någon den moderna lagen tillämpande rådmann: "Inför Vår Herre äro vi alla smålänningar."

Den romerska kyrkan

förbereder ett allmänt koncilium till år 1925. Året blir ett jubileumsår — jämt 1600 år efter kyrkomötet i Nicea. Påvekyrkans sista koncilium, ofelbarhetsdogmens ryktbara vaticankoncilium 1869—1870, har aldrig formellt upplöst, blott blivit ajournerat till gynnsammare tider. Vad man nu förbereder blir alltså egentligen till formen ett fortsatt vaticankoncilium.

För en så utomordentlig åtgärd förbereder man sig givetvis på det noggrannaste. Som programpunkter vid det planerade konciliet ha nämnts följande fyra:

1) Den kanoniska rätten skall enhetligt genomföras i de katolska länderna.
2) Enhetlig utbildning av det katolska prästerskapet (två eller tre års filosofiskt studium och fyra års teologiskt).

3) De orientaliska kyrkornas återförening med Rom.

4) Reglering av kyrkostatens förhållande till Italien.

Nu synes också en dogmatisk fråga hålla på att framkomma. »En av jesuitordens ledande teologer» (uttrycket är greve Hoensbroechs i Theol. Literaturz, n:o 22 år 1923, sp. 478), jesuiten Christian Pesch, har utgivit en bok »Die Selige Jungfrau Maria, die Vermittlerin aller Gnaden. Eine theologische Untersuchung», Freiburg 1923, som enligt författarens eget förord har till ändamål att »den ofelbare» påven skall proklamera som en trossats, »att det är en av Gud uppenbarad sanning, att Maria är förmedlaren av alla nådegåvor som skänkas människorna».

Det är alltså på ett fullt värdigt sätt Rom bereder sig att fira det 1600-åriga minnet av kyrkomötet i Nicea.

Eskilstuna-Kuriren

Ledande liberalt organ för

Södermanland

Sörmlands stora annonsorgan

Självständig

Orädd

Kulturell

ANMÄRKNINGAR

AV

·K·J·

Den röda mattan.

I krigstiden hörde man talas om engelska fabriksflickor som sårade överklassernas kyska ögon med pälsflärd och diamanter. Detta ofog plägade skildras med en vackert dallrande moralisk harm ur vilken kunde utläsas den lika tillfredsställande som förvånande upplysningen att de smalare lagren avskyr grannlätslyx och förstår att använda sina inkomster på nödvändiga, ädla och solida ting. Man överraskades av en oförvitlighet lik den som inspirerade en svensk miljonär då han över sitt middagsbord utkastade den gränslöst riktiga tesen: "De fattiga lever — jämförelsevis — mycket mer över sina tillgångar än vi."

Men den som gillade och i stillhet uppmuntrade sagda fabriksarbeterskor var jag. Dels unnade jag dem en liten karneval avpassad för deras kulturstadium, dels — och framför allt — ansåg jag dem fylla en socialrevolutionär uppgift av hög rang. Denna uppgift, som demimonden fåfängt har strävat med sedan urminnes tider, bestod i att grundligt depreciera *damens regaler*.

Slikt betyder allvarsamt avbräck för ett väsen vars tillvaro uteslutande hänger på prestige och synförvärdning. Man skulle kunna befara fullständig ruin. Men nej, den tvåttäta damen ger sig tillkänna utan insignier. Hon äger nämligen en fabelaktig förmåga att vända den nämnda effekten inåt, hon imponerar på sig själv och litat fast på att samma verkan skall reflexvis framkallas hos omgivningen. Mestadels räknar hon rätt.

Således har proletärerens inkräkning genom att beröva damen en yttlig distinktion endast avsatt de falska pretendenterna och skaffat den borna högheten relief.

Men existerar ännu den verkliga damen? Sociologin har utfärdat hennes dödsattest, och säkert är att hon förekommer i yt-

terst få kompletta exemplar. Men hennes ande har ingen ro: den fortfar att fladdra omkring i en värld som inte längre är inrättad att hysa den och söker inkarnation i skepnader för vilka den principiellt borde rysa.

Ande som den är kan man ju inte gripa den och lägga upp den till beskådan, bara förnimma den om man besitter misstänksamhet och det sjätte sinnet. I nästan alla kall och levnadslägen ovanom omiskännlig underklass manifesterar den än här, än där sin anakronistiska tillståndesvaro. Den skymtar i ett suveränt ögonkast, en instinktivt majestätisk åtbörd, sus av ett obefintligt släp, och stundom vet den att med än mer mystiska medel frambesvärja illusionen av en varelse som upphöjd och oantastlig skrider genom livet på en enkom utbredd röd matta.

Vilken tragikomisk tvedräkt måste inte slita den kvinnosjäl som har att rymma detta fantom bredvid ett upplyst medvetande om sin sanna situation i världen!

Utom arv och tradition är det troligen ett missförstånd som håller det envetna spökeriet vid makt. Så ofta har den stående frasen "damer och herrar" trummat på våra öron att en del kvinnor börjat uppfatta de bägge orden som ekvivalenter. En alltigenom riktig dam skulle aldrig begå en dylik förväxling. Hon vet sig tillhöra en helt annan ras och sfär än hennes herre och lyder ideal som är väsensskilda från gentlemannens; mellan de två kommer ingen jämförelse i fråga.

Hon har, som sagt, egentligen upphört att finnas till i påtaglig form. Doek hör jag att kvinnliga individer, oberoende av anlag och utbildning, titt och tätt brukar tillkallas att förrätta hennes funktioner vid offentliga lustbarheter, dessa ceremonier och banketter där betitlade eller celebra herrar uppträder "med damer". Vad är detta för anonyma bihang? Inte,

Svenskt konsthantverk i London.

Det är för oss Londonsvenskar en alldeles särskild glädje att se den vackra utställning av svenskt konsthantverk, som fröken Charlotta Pearson har anordnat på Gieves konstgalleri i Bond street. Ty åt vilket håll än ens personliga smak lutar i andra fall — när det blir fråga om konsthantverk, så tycka vi väl ändå alla, att Sverige står främst och vi glädja oss åt att engelsmännen också få se det. Lokalen är lyckligt vald. En stor vacker sal med god belysning och idealiskt läge. I Bond street ligger ju det eleganta Londons bästa butiker, och särskilt nu under veckorna före jul vimlar det av människor där.

Lokalen är som sagt utmärkt. Ljus, rymlig och med en stor, välkommande hemtrevlig öppen eld. Ett lagom antal utställningsföremål, smakfullt ordnade. Det första man ser är fröken Ameli Fjæstads härliga gobelänger, vilka genast attrahera engelsmännen. På den motsatta väggen har fröken Clary Hahr några vackra sängtäckten i varma orange toner och ett i blått, som är särskilt tilldragande. Fröken Hahr är bosatt i London sedan flera år tillbaka och

som man skulle tro, framstående hetärer utan de framstående herrarnas egna obskyra fruvar, uppklädda till att föreställa något slags luftig filial av samhällshierarkin. I dessa underbara församlingar kan man få se den legitimerade städerskan anstränga sig att sköta sin chimäriska roll mellan en excellens och en professor. Det är tydligen en av kvinnorörelsens oavsiktliga följder att dessa simildamer har persvaderats ner från läktaren, där de för inte längre sedan plägade ödmjukt bevittna sina överhuvudens officiella orgier.

Men de kommer att skickas dit upp igen, så många som finns kvar av dem, den dag då kvinnor iklädda egen rang och värdighet, "peeresses in their own right", intrar sina platser vid taffeln. Då skall yttersta fliken av damens gengångarsläp ha försvunnit om hörnet till det oåterkalleliga.

har gjort mycket för att göra svenska handarbeten kända härute. Några vackra löpare komma också från hennes ateljé. De andra två väggarna upptagas dels av Handarbetets Vänner, som bland annat utställer en bonad och trevliga möbelytger i synnerligen tilltalande färger och dels av Konstslöjden, Göteborg, som visar magnifika väggbonader efter Dala- och Skånemotiv. I den kalla, dim-mättade Londondagern se de så varma och hemtrevliga ut, att de flesta, som stanna framför dem, sucka: Oh, I would like one of those!

Birgittaskolan har en del förtjusande broderade tyllsaker, slöjor, kragar och gardiner, som väcka stor beundran. Särskilt en svart spetschal. De se så lätta och luftiga ut i sina smakfulla montrar.

Det är roligt att silverarbeten äro så väl representerade av Märta av Ekenstam och hovjuvelerare K. Anderson, ty engelsmännen älska silver. Om man lägger märke till hur omsorgsfullt och tråget varje liten borgarfru dagligen polerar sina små silversaker, som genast svärtas ner igen av kolröken, så förstår man hur djup denna kärlek är. Fröken av Ekenstam har ett par lampor och ett silverskrin med elfenben och ametister, som äro särskilt vackra. Också ett ståtligt band till Suecia Antiqua et Hodierna, som direktören för Brittiska museet uttryckte sin stora beundran för. Han tillade, att det rätteligen borde hamna i Brittiska museet! Hovjuvelerare Anderson utställer ett flertal bågare och skålar, vars vackra enkla linjer livligt tilltala de besökande. Också några små graciösa dosor i emalj. En stor förgylld silverkanna, som skänkts

som sportpris av svenska konungen, väckte stort intresse bland de rojalistiska engelsmännen, som nog tycka, att de känna till kung Gustaf ganska väl nu, sedan han varit här på bröllopp och lagt ned den vackra kranen på Cenotafiet.

Svenskt glas är värdigt representerat av Orrefors, som förresten inte är någon ny bekantskap för Londonborna. Det är redan mycket beundrat och uppskattat här. Den modernaste och konstnärligaste möbelfirman i London, Messrs Heal and son, Tottenham Court Road, äro agenter för Orrefors, Reijmyre, Gustafsberg, Rörstrand etc. De ha nyligen utsänt en liten broschyr, trevligt utstyrd i de svenska färgerna, där de påpeka Sveriges höga nivå i all konstindustri.

Starkeldsvaror och fajanser äro också väl företrädda av fru Wissler och fröken Godenius med vaser och skålar i delikata färger och med "perfect finish".

Ja, hela utställningen är förtjusande. Mätte sedan engelsmännen begagna sig av tillfället att se och köpa de vackra sakerna.

Utställningen öppnades formellt av Sir Cecil Harcourt Smith kl. 3 i onsdags i närvaro av svenske ministern baron Palmstierna samt en hel del ledande museimän och konstnärer jämte många entusiastiska svenskar. Sir Cecil, som är direktör för South Kensington Museum, vilket väl är ett av världens största konstindustriella museer, erkände, att han gärna velat lägga beslag på hela utställningen och ta den till South Kensington! Och vad kunna vi mera begära?

London 14.12.23.

L. C.—n.

KATHARINE MANSFIELD.

En kopp te.

Översättning av E. K. L.

Rosemary Fell var inte någon oklanderlig skönhet. Nej, man kunde inte kalla henne en skönhet. Såg hon bra ut? Ja, om man plockade sönder henne... Men det vore väl grymt att plocka sönder någon? Hon var ung, strålande, ytterst modern, utsökt väl klädd, häpnadsväckande förtrogen med de alla svaste av nyutkomna böcker, och hennes bjudningar voro den mest förtjusande blandning av folk, som verkligen räknades och... konstnärer — underliga varelser, upptäckter hon gjort, somliga obeskrivligt förfärliga, men andra riktigt presentabla och lustiga.

Rosemary hade varit gift två år. Hon hade en bedärande pojke. Nej, inte Peter-Michael. Och hennes man fullständigt dyrkade henne. De voro rika, verkligt rika, inte bara mycket förmögna, vilket är avskvärt och gammalmodigt och låter som ens farföräldrar. Men om Rosemary fick lust att göra inköp, brukade hon fara till Paris, som andra människor far till Bond Street. Om hon fick lust att köpa blom-

mor, stannade bilen vid den där underbara boken vid Regent Street och Rosemary inne i butiken tog hon en överblick på sitt kysande, en smula exotiska sätt och sade: "Jag vill ha de där och de där och de där. Ge mig fyra knippen av de där. Och den där skålen med rosor. Ja, jag vill ha alla rosorna i skålen. Nej, inga syrener. Jag avskyr syrener. De har inga linjer." Biträdet bockade och satte undan syrenerna, de hade fått sin dömd: syrener var förfärligt förmlösa. "Ge mig de där knubbiga små tulpanerna. De där röda och vita." Och efter henne till bilen följde en mager butiksflicka dignande under en mansbörda i vitt papper, som såg ut som ett lindebarn i dopklämning.

En vintereftermiddag hade hon varit och köpt något i en liten antikvitetshandel vid Curzon Street. Det var en bod hon tyckte om. Främst av det skälet att man vanligen fick ha den för sig själv. Och så var ägaren så löjligt förtjust i att betjäna henne. Han strålade alltid, när hon kom in. Han

tryckte ihop händerna, han var så till sig, att han nätt och jämnt kunde tala. Smicker naturligtvis. Men det låg i alla fall någonting i det...

"Det är så", brukade han säga lågt och vördnadsfullt, "att jag älskar mina varor. Jag vill hellre behålla dem än sälja dem till någon, som inte uppskattar dem, som inte har den där känslan av förstäelse för dem, som är så sällsynt..." Och med ett djupt andetag rullade han ut en liten fyrkan: blå sammet och tryckte den mot glasdisken med sina vita fingerspetsar.

I dag var det en liten dosa. Han hade gömt den åt henne. Han hade ännu inte visat den för någon. En utsökt liten emaljerad dosa med en lustre så fin som om den övergjutits med grädde. På locket en lilleputt varelse under ett blommande träd och en ännu mera lilleputt hade slagit armarna om hans hals. Hennes hatt, som faktiskt inte var större än ett pelargonie blomblad, hängde på en gren, det var gröna band på den. Och ett skärt moln likt en kerub på vakt seglade över dem. Rosemary befriade händerna ur de långa handskarna. Hon tog alltid av handskarna. Då hon hanterade sådana saker. Jo, hon tyckte mycket om dem. Hon var alldeles betagen i den, den var bedärande. Hon måste ha den. Och då hon stod och vände på den i milda färger glänsande dosan och öppnade och tillsöt den, kunde hon inte undgå

att märka, hur förtjusande hennes händer gjorde sig mot den blå sammet. Djupt i något dunkelt undermedvetet kanske butikägaren dristade sig ill att tycka det samma. Ty han tog en blyerts, lutade sig över disken och hans vita, blodlösa fingrar smögo skyggt närmare de rosenskåra med juvelblixarna, i det han sakta sade: "Om jag får vara så djärv att påpeka blommorna på den lilla damens klänning." "Förtjusande!" Rosemary beundrade blommorna. Men vad var priset? Ett ögonblick tycktes butikägaren inte ha hört frågan: men så kom det lågt: "Tjuguåtta guineas."

"Tjuguåtta guineas." Rosemary förändrade inte en min. Hon lade ned den lilla dosan, hon knäppte på nytt handskarna. Tjuguåtta guineas. Även om man är rik... Hon såg obelutsum ut. Hon stirrade på en trind tekanna liknande en trind höna ovanför ägarens huvud, och hennes röst hade en drömmande klang, då hon svarade: "Ja, göm den åt mig, är ni snäll. Jag ska..."

Men ägaren hade redan bugat sig, som om gömma den åt henne var allt vad man någonsin kunde begära. Han skulle naturligtvis gå in på att gömma den åt henne för alltid.

Dörren slöt sig bakom henne grannliga långsamt. Hon stod utanför på trappstegen och studerade vintereftermiddagen.

Regnet föll och med regnet tycktes mörkret komma hållande ner som aska. Luften hade en fuktig obehaglig skärpa och de nyss tända lyktorna lyste melankoliskt. Melankoliska voro ljusen från husen mitt emot. Dunkelt brunno de som över ånger och sorg. Och människorna gingo fort, skynda av avskyvärda paraplyer. Rosemary kände en underlig smärta inom sig. Hon tryckte muffen mot bröstet. Hon önska hon haft den lilla dosan också att sluta sig till. Naturligtvis stod bilen där. Hon behövde bara gå tvärs över gatan. Men hon stannade kvar i alla fall. Det gavs ögonblick, förfärliga ögonblick i livet, då man kryper ur sitt skjul och ser sig omkring, och det är förfärligt. Man borde inte ge vika för sådant. Man borde fara hem och skaffa sig extra gott te. Men i samma ögonblick som hon tänkte detta, stod en ung flicka, mager, mörk, nästan en skugga — varifrån hade hon kommit? — tätt intill Rosemary och som en suck, nära nog som en snyftning, andades orden fram: "Kan jag få tala ett par ord med frun?" — "Tala med mig?" Rosemary vägrade sig om. Hon såg en liten, illa tilltygad varelse med oerhört stora ögon, en helt ung flicka, inte äldre än hon själv och som med ett par röda händer höll ett krampaktigt tag i sin kappkrage och darade, som om hon komme direkt ur sjön. "S-skulle frun vilja ge mig så mycket

Människan och penningen

Reflexioner omkring två böcker.

Det existerar i Förenta staterna bland alla andra rörelser något, som där kallas, "a Fransiscan movement". En grupp människor ha valt den frivilliga fattigdomen i medveten reaktion mot tidens dyrkan av penningen och det goda den representerar. De ha funnit, att man måste gå längre än att teoretiskt bekämpa det kapitalistiska systemet. I sitt äckel inför människornas beroende av och bundenhet vid Mammon, vända de hans altare ryggen och egga andra att följa exemplet. Avgudarna vid Wall street, de stora finansmännen, må ha makt över alla andras kroppar och själar, de äro maktlösa mot dem, som icke bero av penningen. Dessa nyfransiskaner avstå från del i det kapitalistiska systemet genom att vägra att äga kapital eller leva på räntor, de avstå från den säkerhet i tillvaron, som följer en trygg inkomst, även om den är blygsam och dela lott med arbetarna i deras ovissa, mödosamma och i yttre avseende starkt beskurna liv. De flytta alltså frivilligt över till en annan värld, än den de förut tillhört.

Det är ganska betecknande, att det är i Amerika en sådan fransiskansk rörelse startas, i det land, som är kapitalisten mellan länder-

na, som drar till sig välståndets mätare och symbol: världens guld-förråd. I Europa, som kastat in sina andliga och ekonomiska tillgångar i ett meningslöst inbördes krig, är det stora problemet för flertalet människor hur de skola bära eller bekämpa den ofrivilliga fattigdomen. För några få har problemet gällt hur de skule bära den ofrivilliga rikedom, men deras tragikomiska försök i den vägen tillhöra redan det förflutna.

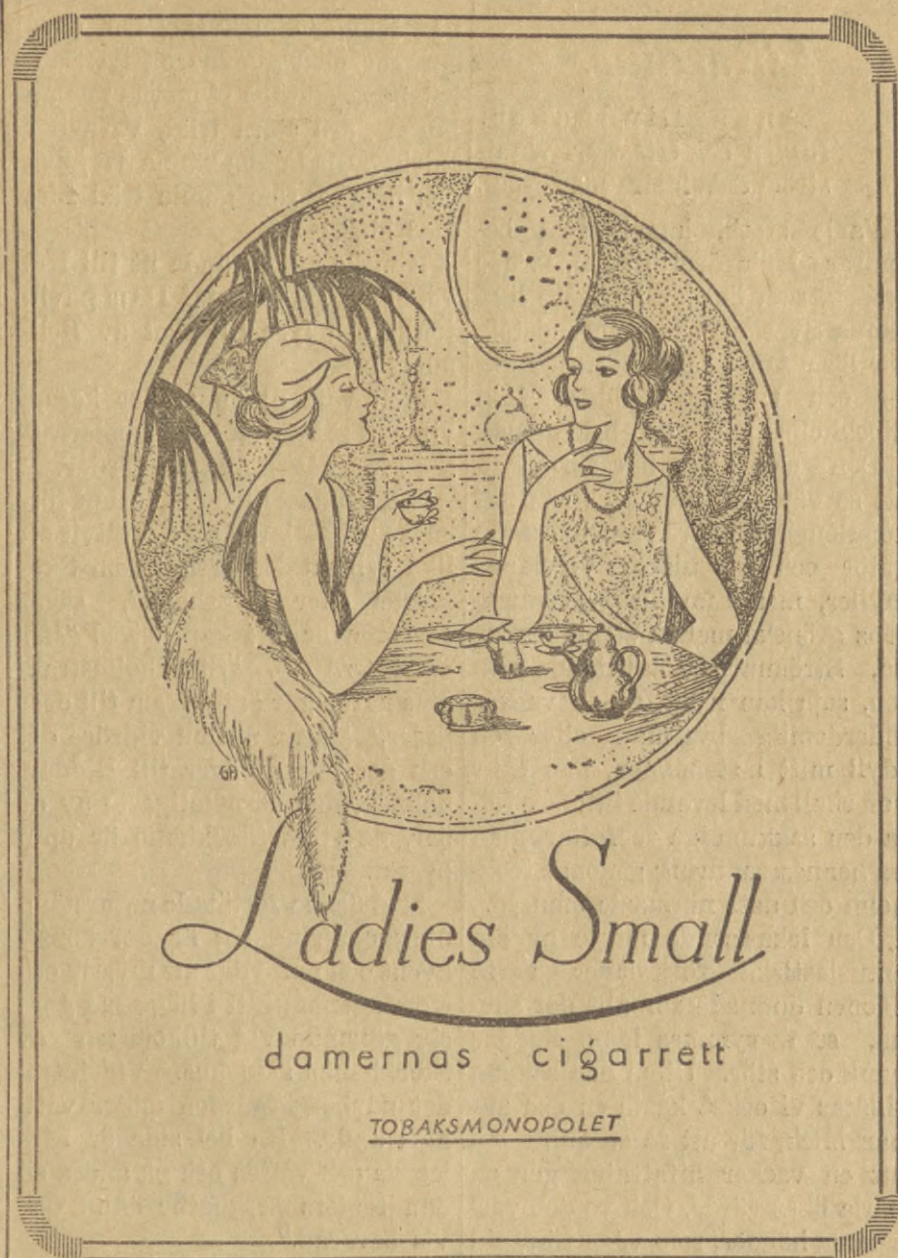
Det har i höst kommit ut två böcker av svenska författare, som handla om människan och penningen, om man tors använda en formel, som dock icke täcker hela den idévärld dessa böcker representera. Det är Ernst Norlinds *Tiggare och tänkare* och Anna Lenah *Elgströms Myrstacken*. Emedan de belysa samma problem med så vitt skilda människoexempel, är det givande att läsa dem efter varandra. Vi leva i en tid, vars ekonomiska jordskred driver millioner människor ur deras vanda levnadsvillkor, kastar somliga av dem huvudstupa ur en samhällsklass i en annan, utarmar långsamt andra, skärper kampen för tillvaron och driver upp prestationerna hos åter andra. Det är därför intressant att dröja just vid de böcker, som syssla med pennings makt över människans liv och över hennes världsbild.

Ernst Norlind har i London för ett par år sedan levat mycket tillsammans med de ryska emigranterna. Han skildrar dem som högt kultiverade människor, som från en tillvaro, där de njöto och uppskattade den europeiska kulturens finaste essens, som flyktingar i jätttestaden London göra resan utför ända ner till botten av de sociala skikten, där de hemlösa, de hungerande, dessa av vilka samhället icke har behov, leva sitt liv med svältöden som en mycket närliggande möjlighet. Anna Lenah Elgströms hjältinna, fru Andersson från Stockholm, gör icke en sådan kullerbytta från höjderna. Det behövs icke att ett rike ramlar, utan blott att hon själv ramlar och bryter benet och att mannen mister sin plats, för att hon från det blygsamma sociala pinnhål, där hon sitter, skall ramla ner i ekonomisk misär, förlora all jämvikt och i en handvändning trassla till sitt och de sinas öde.

Det kan hända att dessa emigranterns öde, är typiskt ryskt, men innerst inne blir det typiskt mänskligt. Ryska emigranter i London, de skulle icke angå oss, tycker man, men den märkliga omvandlingen av hela en människas väsen genom brist och lidande när oss även genom den främmande omgivningen och de främmande ödena. Tack vare människornas brist på fantasi, vet man i den värld som ligger ovanför den ekonomiska trygghetsgränsen, icke så mycket om den, som ligger under den. Dessa ryssar äro nog medvetna personligheter för att under sin upptäcktsfärd i den undre världen iaktta dess verkan på sig själva och filosofera däröver. De glida genom många stadier av erfarenheter och förödmjukelser, de få skilja av mer och mer av det, som de trott vara oundgängligt i världen, de passera lika så andligen genom hatets stadier, ut därur in i resignationens och därifrån komma de in i det, då de upptäcka, att de själva blivit andra människor. Det är en farofull upptäcktsfärd i en ny värld de göra, somliga gå under av resans strapasser men de, som förmå utbärda den, bli starka människor, fria människor.

Jag vets, säger en av dem, "att vilken människa som helst kan både leva och uthärda det hårdaste. Det är så mycket som blir fröjd, om bara bakgrunden är mörk nog för att låta även det primitivaste framstå som glädje. Vilket värde har icke solstrålens spel på väggen, när man är tungsint! Hur underbar är icke en bristande platanknopp, då man längtar från ögonblickets pina! Men ve den, som får känna gamla kulturella törster gå upp igen, ve den, som får ana vad han mist, ana det, om också blott för en sekund!

Där är dens sårbara punkt, som kommit ur ett högre kulturskikt ner i fattigdomens djungel. Det skildras hur en rysk emigrant, som skrapat hop pengar för att gå och höra Beethovens Ödessymfoni, blir fullkomligt bragt ur sin tillkämpade jämvikt. "Jag var ett enda uppror, mitt inre en enda blodig förstörelse. Kulturen, det gamla livet, hade gripit mig igen." Han kan icke glömma, att han haft en kultur och han vill icke glömma, ty den var värd att minnas. En annan gång är det åsynen av en etsning, en skulptur i ett fönster, som "river upp hjärterötterna" hos en sådan man som drivits bort från den kultur vars finaste produkter,

tack vare andras arbete, självfallet voro hans.

Man frågar sig: ligger det icke någon mening i, att dessa, som haft monopol på kulturen, skola få känna en så rasande törst i saknaden av den? Det är en fråga, bland många, som Ernst Norlinds bok väcker hos läsaren.

Anna Lenah Elgströms hjältinna gör på sätt och vis en motsatt resa mot de ryska emigranternas, i det hon gör ett kort besök i pennings värld på den av de genvägar dit som huvudsakligen beträdes av kvinnor, i det hon säljer sin person åt en rik jobbare. Hon är ännu tafattare i denna värld än den rike i fattigdomens. Hon har en brännande önskan att, då hon betalt priset, också njuta så mycket som möjligt, men vet icke hur hon skall bära sig åt, ty hon har icke den nödiga estetiska kulturen. De nyrikas tragiska öde är antagligen väl träffat i denna gestalt, men det är icke det bästa med den. Hon är något mer än en karrikyt av en människokarrikyt. Jag skulle vilja disputera med fru Berta Andersson om åtskilligt, om san-

nolikheten av de yttre konturerna av hennes öde och en del annat. Jag skulle också vilja veta bättre besked om den fas i hennes liv, då hon blev pingstvän efter den korta glansperioden. Vad var verkligt sökande efter Gud här, vad var hysteri och reaktion mot mindervärdeskänslan? Men även utan att ha fått svar menar jag, att Berta Andersson är en landvinning ur verklighetens värld in i litteraturens, en kvinnobild, föga sympatisk, men levande intensiv. Hon är en människa ur vår tid, kastad mellan sådana sensationer som biografen, det råa lyxlivet och den religiösa extasen, så snart hon lämnar sitt tränga pliktivs gränser. Och glimtar av den höghet till vilken även en sådan obalanserad människa kan höja sig i kärleken till en annan, ge några sköna sidor i den avdelning av boken, som heter Erik Anderssons dröm.

Ann Wagners

2 nya originalarbeten som få beröm i pressen.

Bergenkronas.
Roman av Sigröd Gillner.
2:a upplagan. Pris 2:75.
»Med brevberäran Vihelm Bergenkrona har vår litteratur blivit en förenämlig gäst i rikets.»
Alfred Fjølner i Sydsv. Dagbl.

En spelman från slätten
och andra Skåneberättelser.
Av Elisabeth Hjelmqvist.
2:a upplagan. Pris 3 kr.
»Av Elisabeth Hjelmqvists Skånehistorier blir man glad i själen. I ett sträck har jag läst dessa tolv berättelser. De kunde gärna ha varit dubbelt så många. Trött skulle man i alla fall ej ha blivit.»
Alfred Fjølner i Sydsv. Dagbl.
I alla boklädor.
J. A. LINDBLADS FÖRLAG, UPPSALA.

som en kopp te kostar?" stammade hon. "En kopp te?" Det låg något enkelt och uppriktigt i hennes röst, det lät icke alls som från en tiggare. "Har ni då inga pengar alls", frågade Rosemary.
"Nej, inga", blev svaret.
"Så underligt!" Rosemary stod och såg ut i dimman och flickan iakttog henne oavvänt. Det underligaste hon hört! Och med ens tyckte Rosemary, att det var ett riktigt äventyr. Det var som ur en roman av Dostojevski, det där mötet i skymningen. Om hon skulle ta flickan med sig hem? Om hon skulle något sådant där, som man alltid läste om eller såg på teatern, vad hände då? Det vore spännande. Och hon hörde sig själv säga efteråt till sina häpnade vänner: "Jag tog henne helt enkelt med mig hem." I detsamma gick hon ett steg närmare skuggan bredvid och sade: "Kom med mig hem till te."
Flickan drog sig förskräckt undan. Hon slutade till och med ett ögonblick att darras. Rosemary sträckte fram handen och rörde vid hennes arm. "Jag menar det", sade hon smälcende. Och hon kände, hur öppet och vänligt hennes leende var. "Varför skulle fröken icke vilja det? Gör det! Kom med mig hem nu i min bil och drick te."
"Det-det menar icke frun", sade flickan, och det låg smärta i stämman.
"Jo, det gör jag visst", utropade Rose-

mary. "Det vill jag så gärna. Gör mig nu den tjänsten. Kom med!"
Flickan lade fingrarna över munnen och slukade Rosemary med ögonen. "Och det är säkert, att frun icke tar mig till polisstation?" stammade hon.
"Polisstation!" Rosemary skratade högt. "Hur skulle jag kunna vara så grym? Nej, jag vill bara, att ni ska få värma er och berätta mig något om er själva — om ni vill."
Hungliga människor äro lättbedda. Betjänten höll upp bildörren, och ögonblicket därefter gled de genom skymningen.
"Se så där!" sade Rosemary. Hon hade känsla av triumf, då hon stack handen i sammetsstödet. Hon kunde ha sagt: "Nu har jag dig!" då hon såg på det lilla bytet hon fångat. Men hon menade naturligtvis väl. Ja, mer än så. Hon ämnade bevisa för den här flickan att — det underbara verkligen kunde inträffa, att föer som gudmodrar voro verkliga, att — rika människor ha hjärta, om att alla kvinnor voro sysstrar. Hon vände sig innerligt mot sin granne och sade: "Var icke rädd. Varför i all världens namn skulle fröken icke kunna följa med mig? Vi äro båda kvinnor. Om jag är mera lyckligt lottad, så skulle ni kunna vänta er —"
Men i samma ögonblick stannade lyckligtvis bilen, ty hon visste icke, hur hon skulle avsluta meningen. Betjänten ring-

de, porten öppnades, och med en förtjusande, beskyddande rörelse, som nästan var en omfamning, drog Rosemary flickan in i hallen. En behaglig värme, ljus, vällykt, allt sådant som var så välbekant för henne, att hon aldrig tänkte på det, såg hon nu hur denna tog intryck av. Det var högst intressant. Hon var som en liten rik flicka i sin barnkammare, där hon skulle öppna alla skåp med sina skatter och packa upp alla lådor.
"Kom, kom med upp i andra våningen", sade Rosemary, som längtade efter att få börja vara ädelmodig. "Kom upp i mitt rum." Och dessutom ville hon bespara den lilla stackarn obehaget av tjänarnas nyfikna blickar. Då de gingo upp för trappan bestämde hon sig för, att hon skulle icke ens ringa på Jeanne, utan hjälpa sig själv med ytterplaggen. Huvudsaken var att taga det hela naturligt!
"Se så där!" utropade Rosemary om igen, då de kommo in i hennes stora vackra sängkammare med fördragna gardiner och eldskenets lek över hennes underbara lackerade möbler, de guldbroderade kuddarna och mattorna i guldbronsfärg och blått.
Flickan stannade strax innanför dörren, hon stod häpen. Men det gjorde icke Rosemary något. "Kom och sitt", utropade hon och drog fram sin stora stol till brasan, "sitt i den här bekväma stolen." Kom

och varm er. Fröken ser så förfärligt frusen ut."
"Jag förs icke, frun, sade flickan och drog baklänges.
"Men jag ber er." Rosemary skyndade fram. "Fröken får icke vara rädd, det får ni verkligen icke. Sätt er, och när jag tagit av mig kappan, ska vi gå in i rummet bredvid och dricka te och ha trevligt. Vad är det som skrämmar er?" Och hon sköt med mildt våld ned den smala flickgestalten i den stora stolens djup.
Men hon fick inget svar. Flickan förblev i samma ställning, som hon blivit satt, med händerna i sidorna och halvöppen mun. Uppriktigt sagt såg hon ganska dum ut. Men det ville icke Rosemary tillstå för sig själv. Hon böjde sig över henne och sade: "Vill icke fröken ta av hatten? Ert vackra hår är ju alldeles värt. Och det är så mycket skönare att vara utan hatt, eller hur?"
Det hördes en viskning som lät som: "Ja, frun." Och den tillknäpplade hatten togs av. "Ock får jag hjälpa fröken av med kappan också", sade Rosemary.
Flickan reste sig. Men hon höll fast i stolen med ena handen och lät Rosemary dra. Det gick endast med stor ansträngning. Flickan hjälpte icke till en smula. Hon vacklade som ett litet barn, och den tanken kom och gick hos Rosemary, att om man ville ha hjälp, måste man också

göra något om än aldrig så litet själv, annars blev det verkligen för svårt. Och vad skulle hon nu göra med kappan. Hon lade den på golvet, där låg hatten också. Hon skulle just ta en cigarett från spishyllan, då flickan sade mycket fort, men i en besynnerligt lätt ton: "Jag ber så mycket om ursäkt, frun, men nu svimmar jag. Jag förlorar medvetandet, om jag icke får något i mig."
"Beware oss väl så taktlös jag är!" Rosemary störtade till ringledningen.
"Te! Te genast! Och litet konjak med detsamma."
Jungfrun försvann, men flickan nästan skrek: "Nej, jag vill icke ha konjak. Jag dricker aldrig konjak. Det var en kopp te jag ville ha, frun." Och hon brast i gråt.
Det var ett förfärligt och spännande ögonblick. Rosemary föll på knä bredvid hennes stol.
"Gråt icke, lilla stackare", sade hon. "Gråt icke." Och hon gav henne sin spetsnäsduk. Hon var mera rörd än hon kunde säga. Hon slog armen om den magra, fågelliknaste gestalten.
Nu äntligen glömdes flickan sin blyghet, glömdes allt utom att de båda voro kvinnor, och flämtade fram: "Jag kan icke hålla på så här längre. Jag står icke ut. Jag kommer att göra av med mig. Jag står icke ut längre."
"Det ska fröken icke heller behöva. Jag

Litteratur.

Anna Lindhagen:
Idyller och Utsikter. Wahlström & Widstrands förlag.

Varje stockholmare, som beundrar Mälardrottningen, varje svensk, som önskar närmare lära känna Sveriges sköna huvudstad, bör läsa Anna Lindhagens "Idyller och Utsikter", bilder från Stockholms natur och bebyggelse.

Den som själv har förmågan att se vår stad inte bara som ett konglomerat av gråa stenhus, gråa gator och människors virvlande myller, men som älskar sommarens grönska mellan stenkolosserna, Strömmens solglittande vatten, som kan njuta av en vacker älderdomlig byggnad eller en idyll mitt i stenöknen, han eller hon skall med levande intresse följa den sakkunniga författarinnan på hennes vandring genom Stockholm och dess närmaste omnejd.

Den icke-seende måste av sin entusiastiska följeslagerska få ögonen öppnade för allt det sköna, som rymmes inom stadens hank och stór. Utom den samma tillåtas vi också kasta en och annan blick, för att få en aning om att en vacker infattning ger en pärla ökat värde. Och ve de ovarsamma händer, som våga röra vid vare sig det ena eller det andra!

Att här följa Anna Lindhagen på hennes väg genom staden skulle ta' för stort utrymme i anspråk, men långträdig blir ingalunda färden för den som i hennes sällskap vandrar i Gamla stadens krokiga gator och gränder eller på Söders pittoreska höjder, beundrar tulpanerna, som brinna röda

på Kungsholm kyrkogård, eller språkar med gummorna på Södersberg, där "på planerna mellan husen äro stora träd, varunder äldrigarna kunna känna det hägn och den ro, som gamla träd föra med sig".

Kanske går ni ända ut till Haga, hälsar på i Gustaf III:s paviljong och lyss till ekot av Bellmans luta.

Men vart ni än ställer kosan, vilar ni säkert på Stadshusterrassen efter någon av edra färder.

"Stadshuset ligger så intimt förenat med Mälaren att det blivit ett lika typiskt Mälarslott som Skokloster eller Gripsholm", säger författarinnan i kapitlet *Väster om Klara sjö*. "Stockholmstraktens natur går ända fram till dess kajer, båtarna nästan vidröra det och det blickar över till Riddarholmen, den förmäligaste av de öar, på vilka Stockholm är uppbyggd.

Med denna förtätade naturstämning omkring sig är det konsekvent och naturligt att mystik och storslagenhet fått i hög grad göra sig gällande vid tillkomsten av Stockholms stadshus. Vid inträdet på borggårdens möter vattens ande. En hel sida är bara loggia och vatten och på andra sidan Söders bergnatur ännu delvis bevarad."

Detta är väl en hymn till Skönheten så god som någon. Påminner man sig icke starkt vid genomläsandet av A. L:s av varm känsla uppburna Stockholmsskildring Höga Visans "Si min kära, du äst dägelig, si dägelig äst du — — — du äst med allone dägelig, min kära, och ingen fläck är på dig" — (Salomos Höga Visa kap. 4).

Nej, liknelsen duger nog inte. Jag glömde Riksdagshuset och flera sådana fläckar, som Anna Lindhagen både ser och sörjer över och aldrig har hopp om att kunna tvätta bort trots all sin fäderneärvda varma kärlek till födelsestaden.

Fotografierna, till stor del tagna av författarinnan själv, äro förtjänstfulla och förläna ökat värde åt den intressanta boken.

A. L—m.

Statstjänstemännen uttala sig mot behovsprincipen.

Vid ett möte av statstjänstemän i Kungsholms realskola den 17 dec. diskuterades 1921 års lönekommittés förslag. Inledningsanföranden höllos av kommitténs ordförande riksgäldsfullmäktige C. G. Ekman och reservanten riksdagsman Ernst Eriksson.

Hr Ekman framhöll, att kommittén velat söka genomföra behovsprincipen. Tal. visste, att det framlagda förslaget på en del håll betraktas såsom föga tilltalande. Man säger, att det föreslagna systemet endast ofullständigt realiserar behovsprincipen. Men kommittén har varit nödsakad att gå fram med varsamhet. Det har icke varit möjligt, att helt jämställa män och kvinnor. Tal. trodde emellertid, att förslaget i sin helhet betydde ett steg framåt för kvinnorna och statstjänstemännen över huvud och att det dessutom vore den enda framkomliga vägen.

Hr Eriksson, vilken som bekant reserverat sig mot behovsprincipens införande, motiverade denna sin ståndpunkt. Han ansåg, att den föreliggande frågan om en löne reglering icke borde kombineras med frågor, som röra nativitet och befolkningstillväxt. Beträffande de kvinnliga tjänstemännen var tal. icke på något avgörande sätt oenig med kommitténs majoritet, men hade ansett, att man borde söka få fram en särskild löneplan för kvinnorna.

Diskussionen, som blev mycket långvarigt och stundom ganska häftigt, inleddes av förste telegrafkontrollör Johnson, vilken konstaterade, att den berömda säkerhet, som förr i världen kännetecknat kronans kaka under senare år blivit ganska problematisk. Lönebestämmelserna ha oupphörligt ändrats och man har från det ena året till det andra svävat i ovisshet om vad man egentligen skulle få. Var gång behovsprincipen varit på tal, ha tjänstemännen reagerat, och det fanns ingen anledning, att icke göra det också nu. Kommittéförslaget skulle medföra sådana orimligheter, som att chefen i vissa fall får mindre betalt än sina underordnade, att den kvinnliga befattningshavaren icke får den lön, som hennes arbete är värt och att familjeförsörjarens arbete blir överbetalt. Om barnalstringen skall premieras är det bättre att låta detta ske genom skattelindring.

Hr Ingman, förste bokhållare i järnvägsstyrelsen, konstaterade att förslaget genomförande komme att kosta 750,000 kr., men att tjänstemännen i

SVENSKT BIOGRAFISKT LEXIKON

Redaktionskommitté: Förste arkivarien J. A. Almquist, prof. S. J. Boëthius, förste arkivarien Erik Naumann, prof. Henrik Schück och prof. L. Stavenow.
Redaktör: Bertil Boëthius.

18 häften (Abelin—Biörner) hittills utkomna.
15 häften föreliggande inbundna i 5 halvfr. band.

Varje i detta verk ingående monografi är en fullt ny och självständig, saklig och uttömmande, vetenskapligt tillförlitlig artikel. I sin helhet är verket icke blott

ett personhistoriskt praktverk

med sina stora porträtt av flertalet i verket förekommande personligheter utan även

ett historiskt verk av enastående rang

med få ord

SVENSKT BIOGRAFISKT LEXIKON

är ett verk av storslagen anläggning och omfattning, i sitt slag enastående inom vår litteratur.

De tre utkomna banden kunna erhållas på de liberalaste avbetalningsvillkor.

BONNIERS

många fall skulle få det sämre än de ha det för närvarande. Fröken Ingeborg Walin meddelade, att man icke heller på kvinnohåll hyste någon entusiasm för familjetilläggen. Det är arbetet som bör vara avgörande för lörens storlek, icke försörjningsplikten. Kvinnorna föredro dock kommitténs löneplan framför hr Erikssons.

Fröken Beda Cederborg förklarade, att den Erikssonska reservationen under inga förhållanden kunde godtagas av kvinnorna, då den innebär olika antal lönegrader för män och kvinnor. Sedan ytterligare en del talare haft ordet, antogs följande resolution:

Vi vilja härigenom uttala den bestämda uppfattningen, att ett lösande av de statsanställda kvinnornas lönefråga icke bör och icke får sammankopplas med frågan om införande av den s. k. behovsprincipen uti lönesystemet, åtminstone icke den form, som av majoriteten inom 1921 års lönekommitté föreslagits i nyss omnämda betänkande. Den renodlade behovsprincipen har i och för sig aldrig omfattats med sympati från statens löntagares sida i allmänhet, och dess tillämpande inom statens lönesystem på det sätt kommitténs majoritet avsett, skulle enligt vår förmenande medföra så stora olägenheter för därav berörda befattningshavare, att ett knästående av denna löneprincip för måhända vasevärda tider framåt måste framkalla ett allvarigt motstånd från vår sida. Vi uttala, att de kvinnliga tjänsteinnehavarnas lönefråga nu anses böra omedelbart vinna sin lösning, men att detta sker utan rubbning för de manliga befattningshavarnas vidkommande av det utav statsmakterna år 1919 för kommunikatonsverkens tjänstemän godkända och antagna lönesystemet.

T I D E V A R V E T 1924

Ellen Key kommer att skriva i något av de första numren. Likaledes d:r Erik Hedén och d:r John Landquist. Kerstin Hesselgren fortsätter om "Washington och Genève", Anna Abergsson om "Folkpensioneringen".

Ingeborg Walin får "Illis quorum".

K. m:t har tilldelat konsulenten och särskilda föredraganden i skolöverstyrelsen Ingeborg Walin guldmedalj av åttonde storleken med inskrift »Illis quorum meruere labores».

Ingeborg Walin är född i Leksand år 1868. Efter att ha genomgått lärarinneseminariet och studerat vid Stockholms högskola, tjänstgjorde hon som vikarierande lärarinna vid högre lärarinneseminariet och föreståndarinna för dess hushållsskola samt blev 1892 läroverks- och folkskoleöverstyrelsens inspektris för undervisningen i huslig ekonomi. Under kristiden var hon ordförande i F. H. K:s kvinnoråd. Hon har tillsammans med fröken Ingeborg Schager utgivit en del kokböcker, receptsamlingar m. m.

Söker Ni affärsförbindelse med Norrbotten annonsera då i

Piteå-Tidningen

sedan många år tillbaka den dominerande tidningen i Södra Norrbotten.

Upplaga 5,300 ex.

PERSSONS STICKMASKINER

Svensk tillverkning
Bästa svenska material

Erkänt bästa maskin för tillverkning av alla sorters stickade artiklar såsom strandkoftor, jumpers, sweaters, underkläder, strumpor m. m.

Priskurant gratis och franco.

A. B. Per Perssons Väv- & Stickmaskin
FABRIKSGRÄND 3 STOCKHOLM

Kontor & Utställning:
DROTTNINGGATAN 21 B

ska ta hand om er. Gråt inte nu. Ser inte fröken så bra det var, att ni träffade mig. Nu ska vi dricka te och så ska fröken berättas alltsammans för mig. Och jag ska ordna någonting för er. Det lovar jag. Men gråt inte för all del. Man blir så förbi av det. Gör inte det, för min skull. Flickan slutade just jagom, så att Rosemary hann resa sig, innan teet kom in. Hon lät ställa bordet mellan dem. Hon trugade på den lilla stackaren alltihop, alla sandwich, alla smörgåsarna och, så fort hon druckit ur koppen, serverade hon en ny och lade i socker och grädd. Det påstås alltid att socker är så närande. Själv åt hon ingenting, hon rökte och såg tankfullt bort, så att flickan inte skulle bara blyg.

Och verkan av den lätta måltiden var verkligen underbar. Då tebordet bars bort, satt där en ny varelse, bräcklig, smärt med hoptovat här, röda läppar och djupa, strålände ögon, tillbakalutad i den stora stolen i lyckligt ljuv trötthet med blicken in i brasan. Rosemary tänkte en ny cigarett. Det var tid att börja.

"Och när åt fröken sist?" frågade hon sakta.

Men i samma ögonblick tog någon i dörrvredet.

"Rosemary, får jag komma in?" Det var Philip.

"Ja visst."

Han kom in. "Å, förlåt", sade han och stod stilla iakttagande.

"Det gör ingenting, sade Rosemary leende. "Det här är min goda vän fröken — " "Smith", kom det från den hopsjunkna figuren, som satt besynnerligt stilla och oberörd.

"Smith", sade Rosemary. "Vi skulle tala litet med varandra."

"Jaså", sade Philip. "Ja visst." Och hans blick fångades av kappan och hatten på golvet. Han gick fram till brasan och ställde sig med ryggen mot den. "Det är rusligt i kväll", sade han nyfiket och såg alltjämt på den orörliga gestalten, på händerna och skorna och så på Rosemary igen. "Ja, det är det verkligen", sade Rosemary med hänförelse. "Ohyggligt."

Philip smålog på sitt förtjusande sätt. "Jag hade verkligen ett ärende", sade han. "Jag vill be dig komma in i biblioteket ett ögonblick. Om du inte har något däremot, fröken Smith ursäktar oss väl?"

De stora ögonen höjdes mot honom, men Rosemary svarade för henne. "Det gör hon visst." "Tala nu om, vad det här är för något", sade Philip, då de voro ensamma. "Förklara saken. Vem är hon? Och vad betyder det här?"

Rosemary skattade, där hon stod lutad mot dörren och sade: "Jag hittade henne på Curzon Street. Hon är ett verkligt hit-

tebarn. Hon bad att få så mycket som en kopp te kostar, och jag tog henne med mig hem."

"Men vad i all världen ska du göra med henne?" utropade Philip.

"Vara snäll mot henne", sade Rosemary hastigt. "Vara alldeles förfärligt snäll mot henne. Ta hand om henne. Jag vet inte riktigt hur. Vi har inte talt med varandra än. Men visa henne — behandla henne — komma henne att känna —"

"Min älskade lilla vän", sade Philip. "Det här är alldeles vansinnigt. Det går helt enkelt inte för sig."

Ja, det visste jag nog att du skulle säga", svarade Rosemary. "Men varför inte? Jag har lust till det? Är det inte skäl nog? Och det står alltid i böcker om sånt här. Jag har bestämt mig för —"

"Men", sade Philip långsamt och skar spetsen av en cigarr, "hon ser så häpnadsväckande bra ut."

"Ser hon bra ut?" Rosemary var så överraskad, att hon rodnade. "Tycker du det? Det — det hade jag inte tänkt på."

"Gode Gud!" Philip drog eld på en tändsticka. "Hon är helt enkelt förtjusande. Se på henne en gång till, mitt barn. Det tog alldeles andan ifrån mig, då jag kom in i ditt rum nys. Men... Jag tror, att du gör en stor dumhet. Förlåt, älskling, om jag säger ifrån så här rakt på sak. Men tala om för mig, om fröken

Smith ska äta middag här i så god tid, så att jag hinner titta efter i 'The Miller's Gazette'."

"Du har då också underliga idéer", sade Rosemary och gick ut ur biblioteket, men inte tillbaka in i sin sängkammare. Hon gick in i sitt skrivrum och satte sig vid skrivbordet. Säg bra ut! Alldeles förtjusande! Tog andan ifrån mig. Hjärtat slog på henne som en väldig kyrkklocka. Säg bra ut! Förtjusande! Hon drog till sig sin checkbok. Nej, en check vore förstås oandvändbar i det här fallet. Hon öppnade en låda och tog fram fem pundsedlar, såg på dem, lade tillbaka två, och med de tre sammanskrinklade i handen gick hon tillbaka till sängkammaren.

En halvtimme senare, då Philip alltjämt var kvar i biblioteket, kom Rosemary in till honom.

"Jag ville vara säga dig", sade hon och lutade sig på nytt mot dörren och såg på honom med sin kisande, exotiska blick, "att fröken Smith kommer inte att äta middag hos oss i dag."

Philip lade bort tidningen. "Jaså, var här hänt? Var hon redan bortbjuden?"

Rosemary gick fram och satte sig i knäet på honom. "Hon var mycket angelägen om att gå, sade hon, och då gav jag den lilla stackarn en present i pengar. Jag

kunde väl inte hålla henne kvar mot hennes vilja?" tillade hon sakta.

Rosemary hade nyss kammat sig, gjort sina ögon litet mörkare och satt på sina prälor. Hon sträckte upp händerna och vidrörde Philips kind.

"Tycker du om mig?" sade hon i en mild, låg, varm ton, som bragte honom ur fattningen.

"Jag tycker förfärligt mycket om dig", sade han och tryckte henne närmare intill sig. "Kys mig."

Det blev en paus.

Därpå sade Rosemary drömmande: "Jag såg en förtjusande liten dosa i dag. Den kostade tjuvåtta guineas. Får jag den?" Philip gungade henne på knäet. "Det får du, din lilla slöderska", sade han. Men det var inte det som Rosemary verkligen ville säga.

"Philip", viskade hon och tryckte hans huvud mot sitt sköte, "ser jag bra ut?"